

בס"ד. ש"פ מקץ, שבת חנוכה, מבה"ח טבת, ה'תשח"י

(הנחה בלתי מוגה)

בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה תמניא אינון¹, וידועה השקו"ט בדברי המפרשים² בביאור הטעם שקבעו חנוכה שמונה ימים, אף שהנס של פך השמן (שלא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים³) הי' רק במשך שבעה ימים, שהרי הי' בו להדליק יום אחד⁴. אך עדיין צריך להבין בפנימיות הענינים, מהו הטעם שענין חנוכה הוצרך להיות שמונה ימים דוקא. גם צריך להבין, דהנה איתא בשל"ה⁵ והובא בחסידות⁶ שהמועדים של כל השנה ככולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן, והרי הקביעות דימי חנוכה היא בסמיכות לפרשת וישב ופרשת מקץ, שהצד השהו שבפרשיות אלו הוא שמדובר בהם ענין אלה תולדות יעקב יוסף⁶, שיוסף עיקרו של יעקב, וכל מה שאירע לזה אירע לזה⁷. וצריך להבין השייכות דענינו של יוסף לחנוכה.

(ב) **ויובן** זה⁸ ע"פ מ"ש בשו"ת הרשב"א⁹ בענין המספרים ז' וח', שכל מועדי הוי' הם במספר ז' ימים, וכמו חג הפסח שהוא ז' ימים, ומספר ז' הו"ע שבעת ימי ההיקף. דהנה, כללות הבריאה היתה במשך ז' ימים, שהרי גם שבת הוא בכלל הבריאה, כמארז"ל¹⁰ מה הי' העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה, שמזה מובן ששלימות הבריאה נעשית ביום השבת, והיינו, שיום השבת כולל ומביא שלימות בהימים שקדמוהו. וכמו"כ הוא בכל ז' ימים, שענינם הוא ז' ימי ההיקף. ובזה יובן מה שאומרים היום יום ראשון בשבת, יום שני בשבת כו', דלכאורה קשה¹¹, הרי כבר עברו רבבות ימים מששת ימי בראשית עד עתה, ואיך אומרים היום יום ראשון כו', אך הענין הוא, לפי שבכל

6) וישב לז, ב.

7) ב"ר פפ"ד, ו.

8) ראה אוה"ת וד"ה בכ"ה בכסלו הנ"ל.

9) ח"א ס"ט. וראה גם ד"ה בכ"ה בכסלו

תרי"ס (סה"מ תרי"ס ע' סג).

10) פרש"י בראשית ב, ב. ועוד.

11) ראה לקו"ת שה"ש כה, א.

1) שבת כא, ב.

2) ב"י לטור או"ח סי' עת"ר.

3) ראה ד"ה בכ"ה בכסלו תרל"ז (סה"מ

תרל"ז ח"א ע' שכח ואילך).

4) חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א).

5) אוה"ת וישב רסח, א. וראה ד"ה

בכ"ה בכסלו הנ"ל.

שבעת ימים מסתיים ההיקף וחוזר חלילה, וזהו שאומרים יום ראשון כו', היינו, יום ראשון של היקף זה. וענין זה ששבת הוא סיום של ימי ההיקף, אינו בסתירה להמבואר בכ"מ ששבת הוא למעלה מההשתלשלות, לפי שבשבת יש ב' ענינים¹², הא', ענין השבת מצד עצמו, ששבת מיקדשא וקיימא¹³, והב', מה שנעשה בשבת ע"י עבודה, כמ"ש¹⁴ זכור את יום השבת לקדשו. הנה ענין השבת מצד עצמו הוא סיום ושלימות ימי ההיקף, וע"י העבודה דזכור את יום השבת לקדשו, נמשך בחי נעלית יותר, שלמעלה מהשתלשלות, אלא שענין זה הוא ע"י עבודה דוקא, אבל ענין השבת מצד עצמו הוא מכלל ימי ההיקף, אלא שהוא שלימותם כנ"ל.

אמנם מספר שמונה הוא למעלה ממספר שבעה, וכמ"ש הרשב"א¹⁵ שיש מועדים שהם במספר שמונה, וכמו שמיני עצרת, שעם היותו רגל בפני עצמו¹⁶, הרי הוא גם המשך לשבעת ימי הסוכות, שלכן נקרא בשם שמיני¹⁶, שמיני לראשון, וענין מספר שמונה הוא למעלה משבעה, כי, מספר ז' ענינו שהוא כולל את ההיקף, ומספר ח' ענינו שהוא למעלה מההיקף. וזהו ג"כ מה שמצינו בענין שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם¹⁷, שבין שבעה רועים נמנה משה רבינו ע"ה שהוא כללות כולם¹⁸, ובין שמונה נסיכי אדם נמנה משיח. והענין בזה, שמשה הוא השביעי, וכל השביעין חביבין¹⁹, דבימים יום השביעי חביב, דהיינו יום השבת (כמשנת"ל). ובשנים שנה השביעית חביבה, וכן בכל שנה גופא חודש השביעי חביב, כמ"ש²⁰ בחודש השביעי באחד לחודש גו', וכמו"כ בנש"י הנה משה הוא השביעי, וכל השביעין חביבין, ולכן ניתנה תורה על ידו. אמנם משיח הוא משמונה נסיכי אדם, שזהו"ע נעלה יותר משבעת ימי ההיקף, היינו למעלה מהשתלשלות, וכידוע בענין מעלת הגילוי דלעתיד. והיינו, ששבעה מורה על הגילוי דהשתלשלות, אלא שבהשתלשלות גופא הרי זה גילוי היותר נעלה, משא"כ משיח הוא הגילוי שלמעלה מהשתלשלות. ולכן ילמוד משיח

14 יתרו כ, ה.

15 סוכה מח, רע"א.

16 ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 227.

17 מיכה ה, ד. סוכה נב, ב.

18 תניא רפמ"ב.

19 ויק"ר פכ"ט, יא.

20 אמור כג, כד.

12 ראה ד"ה את שבתותי עטר"ת (סה"מ

עטר"ת ע' תז ואילך), ה'ש"ת פ"ב (סה"מ

ה'ש"ת ע' 81 ואילך (ולהעיר מלקו"ת בהר

רד"ה את שבתותי — מא, א)). וראה גם

לקו"ת שה"ש שם. שם כד, ב. סה"מ ה'ש"ת

שם פ"ד (ס"ע 85 ואילך). ועוד.

13 ביצה יז, א.

עם האבות ועם משה רבינו²¹, לפי שמשיח הוא למעלה ממשה. וזהו ג"כ מה שארוז²² כינור של מקדש של שבעת נימין הי' ושל ימות המשיח שמונה, לפי שלעתיד יתגלה בחי' שמיני. ובענין הספירות הנה מספר שבעה הו"ע ז' מדות, שהם שבעת ימי הבנין, שהמדות שייכים לעולמות, כמ"ש²³ זכור רחמין וחסדיך כי מעולם המה, משא"כ בחי' שמיני קאי על ספירת הבינה²⁴, שהיא למעלה מהעולמות, ועד"מ באדם למטה שהמדות הם לזולתו והמוחין הם לעצמו. וזהו ההפרש בין הגילוי דעכשיו להגילוי דלעתיד, שהגילוי דעכשיו הוא של ז' נימין, היינו מבחי' המדות השייכים לעולמות, והכנור דלעתיד הוא של ח' נימין, והוא גילוי בחי' הבינה שלמעלה מהעולמות.

ועפ"ז יובן הטעם שחנוכה הוא שמונה ימים, לפי שבחנוכה מאיר מעין הגילוי דלעתיד כידוע²⁴, ולכן תמניא אינון. וזהו ג"כ השייכות דיוסף לחנוכה, לפי ששמע"צ הוא כנגד יוסף²⁵, כידוע שהמועדים הם כנגד האבות²⁶, פסח כנגד אברהם, שבועות כנגד יצחק, סוכות כנגד יעקב, ושמע"צ כנגד יוסף, וזהו ששמע"צ הוא המשך לסוכות, והוא גם רגל בפני עצמו, לפי שאלה תולדות יעקב יוסף, שיוסף הוא ההמשך ליעקב²⁷, אבל מ"מ הוא גם רגל בפני עצמו, לפי שיש מעלה ביוסף על יעקב, וכן הוא בשמע"צ, שעם היותו המשך לסוכות, מ"מ יש בו מעלה, והו"ע גילוי בחי' שמיני. וזהו ג"כ מה שחנוכה שייך ליוסף, לפי שחנוכה הוא כמו שמע"צ שבו הוא גילוי בחי' שמיני. דהנה חנוכה הוא מצוה מדברי סופרים²⁸, וידוע שערבים עלי דברי סופרים כו'²⁹, ולכן יומי דחנוכה תמניא אינון, והו"ע גילוי בחי' שמיני,

אלנקאוה ח"ב הל' ר"ח (ע' 202). טור

או"ח סתי"ז. אבודרהם הל' ר"ח.

27 ראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי

(כט, ד ואילך). ולאדמו"ר הצ"צ (ע' קסח

ואילך). אוה"ת ויחי (שפה, ב ואילך). ועוד.

28 נתבאר במאמרי אדה"ז על פרשיות

התורה ח"א ע' נו. אוה"ת שה"ש כרך ב ע'

תנו. תסג ואילך. המשך מצה זו תר"ם פנ"ט

ואילך (סה"מ תר"ם ע' רמח ואילך). ד"ה

מאי מברך פר"ת. היש"ת (סה"מ פר"ת ע'

רג ואילך. היש"ת ע' ע ואילך).

29 ראה ע"ז לה, א. ירושלמי ע"ז פ"ב

ה"ז. ועוד.

21 לקו"ת צו יז, א-ב. ועוד.

22 ערכין יג, ב. וראה לקו"ת תזריע כא,

ד.

23 תהלים כה, ו. וראה לקו"ת מסעי

צב, רע"א. ובכ"מ.

24 אוה"ת חנוכה שכו, ב. ד"ה בכ"ה

בכסלו תרנ"ג (סה"מ תרנ"ג ע' קעג ואילך).

ד"ה ואתה ברחמין הרבים תרח"ץ (סה"מ

תרח"ץ ע' קפב). ד"ה כי אתה נרי ה'

תשמ"ז.

25 זח"א רח, ריש ע"ב. וראה מקומות

שצויינו בהערה 8.

26 זח"ג רנו, ב. מנורת המאור להר"י

מעין הגילוי דלעתיד. וזהו ג"כ ענין שמע"צ, שהרי ליכא מידי מדרבנן דלא רמיזא באורייתא³⁰, ובאורייתא הו"ע שמע"צ.

ג) וביאור הענין בפרטיות, הנהי³¹ ביוסף כתיב³² בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, וצריך להבין מה הם ב' ענינים אלו. ועוד צריך להבין, דהנה, בפירוש בן פורת יוסף תרגם אונקלוס ברא דיסגי יוסף, היינו שפורת הוא מלשון הוספה, ולכאורה, הרי יוסף עצמו הוא מלשון הוספה, ומהו ענין בן פורת, שהוא הוספה להוספה. ולא עוד אלא שעדיין אינו מסתפק בזה, ואומר בן פורת עלי עין, שהוא עוד הוספה.

ד) והענין בזה, דהנה יוסף נקרא בשם צדיק, ובענין צדיק איתא בזהר³³ מאן דנטיר האי ברית כו' אקרי צדיק ומקיים עלמא אית לון חולקא בעלמא דאתי. וצריך להבין, איך אפשר שע"י נטירת הברית יהי' לו חולקא בעלמא דאתי. דהנה, בשלמא הענין דמקיים עלמא, הרי זה מובן ע"פ מ"ש³⁴ אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, היינו, שע"י הברית הוא קיום העולם. והענין הוא, דהנה כתיב³⁵ ותקם את דבריך כי צדיק אתה, דבריך הוא דבר הוי' שמהוה את כל הנבראים, כמ"ש³⁶ לעולם הוי' דברך נצב בשמים, והיינו שכללות ההתהוות הוא משם הוי', לשון מהוה³⁷, והוא בחי' מלכות, דבר הוי'. אך כיון שאפשר שדבר הוי' יהי' בהעלם בהנבראים, הנה ע"י שמירת הברית שהוא בחי' היסוד, הרי הוא מקיים את בחי' המלכות שתהי' בגילוי בהעולם, וזהו מ"ש ותקם את דבריך כי צדיק אתה, דצדיק הוא בחי' היסוד, צדיק יסוד עולם³⁸, ובחי' היסוד פועל קיום בהמלכות. וזהו מאן דנטיר ברית מקיים עלמא. אבל מ"ש אית לון חולקא בעלמא דאתי, אינו מובן, שהרי עוה"ב נברא ביו"ד³⁹, ומהיו"ד נמשך בחי' ה"א⁴⁰, בחי' בינה, וא"כ, איך אפשר שע"י שמירת הברית, שהוא בבחי' יסוד, יהי' לו חולקא בעלמא דאתי, בחי' בינה, הרי בחי' היסוד הוא במדות, ומדות ומוחין

30) ראה זח"ג רכא, א. וראה תענית ט,

35) נחמי' ט, ח.

36) תהלים קיט, פט. תניא שעוהויה"א.

פ"א.

31) בהבא לקמן — ראה ד"ה בן פרת יוסף (הב') תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' רצב ואילך). וראה בהשיחה שלאחרי המאמר סט"ז (לקמן ריש ע' 297).

37) פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). מו"ג ח"א פס"א. תניא שער היחוד והאמונה רפ"ד.

38) משלי יו"ד, כה.

32) ויחי מח, כב.

39) מנחות כט, ב.

33) ח"א נט, ב.

40) ראה לקו"ת בשלח א, א. שם, ג.

34) ירמי' לג, כה.

בינה) הם באין ערוך זל"ז, וכמשנת"ל בקצרה שהמדות הם בשביל הזולת, הן בחסד הן בגבורה והן ברחמים, ששייכים אל הזולת, וכמו שהוא בחג"ת שהם עיקרי המדות, כן הוא גם בשאר המדות (כולל גם יסוד), משא"כ המוחין אינם שייכים להזולת, והם רק לעצמו. ויובן זה מלימוד רשב"י במערה שע"ז ניתוסף לו חכמה כ"כ עד שמקודם לימודו במערה ה' מקשה לרפב"י ורפב"י ה' משיב לו על כל קושיא י"ב פירוקי, ואחרי לימודו במערה ה' רפב"י מקשה לרשב"י ורשב"י ה' משיב לו על כל קושיא כ"ד פירוקי⁴¹, ומזה מובן שדוקא ע"י הלימוד לעצמו ניתוסף לו הרבה חכמה. ואע"פ שבהיותו במערה למד רשב"י עם ר"א בנו, הרי ידוע⁴² שר"א בנו לא ה' בדרגא של זולת המבלבל, וגם לא בדרגא של זולת המקבל, כי אם בדרגא דלעצמו כידוע. וענין זה שעיקר המוחין הם לעצמו, אינו בסתירה להמבואר במ"א בענין מתלמידי יותר מכולם⁴³, כי, מה שניתוסף ע"י השפעה לזולת הוא רק גילוי ההעלם דבינה השייך למציאות, אבל בכדי להגיע לעצם מהות הבינה, הרי זה ע"י ההתבודדות לעצמו דוקא, ולכן ע"ז שהי' רשב"י במערה לעצמו, נתעורר אצלו בחי' עצם הבינה עד שפעל ענין חדש והפכי לגמרי, דתמורת זה שמקודם ה' הוא המקשה ורפב"י השיב לו י"ב פירוקי, הנה אח"כ ה' הוא המתרץ ותירץ כ"ד פירוקי, שזהו ענין הפכי לגמרי ובכפליים. וכשם שהמוחין שבאדם הם לעצמו, כן הוא גם למעלה, שבחי' המוחין הם למעלה מהעולמות (דלא כהמדות ששייכים לעולמות). ועפ"ז אינו מובן, איך אפשר שע"י שמירת הברית, שהוא בבחי' המדות, יהי' לו חולקא בעלמא דאתי, שהוא בבחי' המוחין.

ה) **וביאור** הענין, דהנה אמרו רז"ל⁴⁴ גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ כתיב⁴⁵ אף ידי (חדא יד) יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה צדיקים כתיב⁴⁶ מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדניי כוננו ירך (ב' ידיים). וצריך להבין, הרי בריאת שמים וארץ היא רק בחיק הבורא ב"ה, ואם יתכנסו כל באי עולם אין יכולים להוות אפילו כנף יתוש אחד⁴⁷, ואיך אפשר

45) ישע"י מח, יג.

46) בשלח טו, יז.

47) ראה ירושלמי סנהדרין פ"ז הי"ג.

פסיקתא רבתי פמ"ג, ה.

41) ב"מ פד, סע"א.

42) ראה גם ד"ה את שבתותי שבהערה

— עטר"ת (ע' תז), והיש"ת (ע' 82).

43) תענית ז, א.

44) כתובות ה, א.

שמעשה צדיקים יהי גדול יותר ממעשה שמים וארץ. ואין לומר שאע"פ שמעשה שמים וארץ הוא ענין נפלא ביותר שישנו רק בחיק הבורא, מ"מ, יש מעלה גם במעשה צדיקים בענין אחר, שהרי מלשון רז"ל גדולים כו' יותר כו' משמע שבענין מעשה שמים וארץ (שישנו רק בחיק הבורא ב"ה) גופא גדולים יותר מעשה צדיקים. וכן מוכח גם מהראי' מהפסוקים, שבמעשה שמים וארץ כתיב יד אחת, ובמעשה צדיקים ב' ידים, שמזה מוכח שהמעלה היא באותו הענין עצמו.

אך הענין הוא, דכשם שבענין הספירות למעלה ידוע שיש בחי' סוד שרש ובחי' סוד תוספות, כך גם בהבריאה יש ענין בחי' שרש ובחי' תוספות. בחי' שרש הם דברים המוכרחים, ובחי' תוספות הם ענינים שבדרך הוספה. וכמו בגשמיות, שיש ענינים המוכרחים, שבלעדם הרי זה מצב של חסרון, וישנם ענינים של עשירות, והיינו, שלאחרי שיש לו כל דברים המוכרחים, די מחסורו אשר יחסר לו⁴⁸, ואין לו שום חסרון כלל, ניתוסף עוד יותר באופן של עשירות, אתה מחוייב לעשרו⁴⁹, שענין העשירות אינו למלאות את החסרון, כי אם המשכת התענוג. וזהו"ע בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת⁵⁰, בורא נפשות רבות וחסרונן הו"ע קיום הכרחי, ועל כל מה שבראת הוא סוד תוספות. ובכללות הוא ההפרש בין ששת ימי החול לשבת, דבששת ימי החול צ"ל ההנהגה בדרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה וכו'⁵¹, אבל בשבת מצוה לענגו⁵² באכילה ושתי' בבשר שמן ויין מבושם. וכמו"כ יובן גם ברוחניות, שישנם ענינים בהבריאה שהם מוכרחים להבריאה, וכמו דבר הוי' שמהוה ומחי' ומקיים את הנבראים בכל רגע ורגע⁵³, שמוכרח להיות בהנבראים, אלא שאפשר שדבר הוי' יהי' בהעלם בנבראים, ועל זה היא העבודה לפעול שהדבר הוי' יהי' בגילוי בנבראים, והיינו שיורגש בהנברא שכל מציאותו היא אך ורק הדבר הוי' שמהוה מחי' ומקיים אותו בכל רגע ורגע. וענין זה שהוא בהכרח להבריאה, הוא בחי' סוד שרש. אמנם יש עבודה נעלית יותר, שלאחרי שבא לידיעה והכרה שעיקר מציאות היש הוא האין המהוה אותו, אזי בא לידי הכרה נעלית יותר, שגם האין הוא הארה בלבד וכלא חשיב לגבי היש האמיתי.

51) אבות פ"ו, ד.

52) רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ז. שו"ע

אדה"ז ריש הל' שבת.

53) שעהייה"א שבהערה 36.

48) פ' ראה טו, ח.

49) ע"פ כתובות סז, ב.

50) ראה בית יוסף לטור או"ח סי' רז.

וראה לקר"ת בשלח א, ג. ועוד.

וענין זה אינו בהכרח להבריאה, אלא הוא נעלה יותר מהבריאה, ונקרא בשם עשירות והוספה, והוא בחי' סוד תוספות.

ובפרטיות יותר, ענין העשירות שבבחי' סוד תוספות הוא למעלה גם מבחי' טובב. דהנה ידוע ההפרש בין ממלא לסובב, שבחי' ממלא הוא בפנימיות בהנבראים, ובחי' סובב שלמעלה מעלה מבחי' הממלא הוא בבחי' מקיף. אמנם גם אור הסובב הוא לצורך הבריאה, וכנ"ל בענין מה הי' העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה, והיינו שגם ענין המנוחה והשביתה שהוא למעלה מהעולמות, והוא בחי' אור הסובב, הוא ג"כ בכלל העולמות, ואין זה אמיתית ענין העשירות, אלא אמיתית ענין העשירות הוא הידיעה וההכרה שכולא קמי' כלא חשיב, שזהו למעלה גם מאור הסובב, שהוא סובב לעלמין. (ועפ"ז הנה משנת"ל ששבת שמצוה לענגו כו' הו"ע העשירות, הרי זה רק בבחי' הסובב, ונקרא עשירות בכללות, לפי שאינו בפנימיות ובהתלבשות בעולמות, ועדיין אין זה אמיתית ענין העשירות וההוספה, ואילו אמיתית ענין ההוספה הוא בבחי' יוסף, בחי' שמיני שלמעלה משבעת ימי ההיקף).

וזהו גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דמעשה שמים וארץ הוא יש מאין, והוא מבחי' האור השייך לעולמות, ועל זה אמרו גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, כי הצדיקים ע"י עבודתם ממשיכים בחי' האור דכולא קמי' כלא חשיב. וגילוי זה הי' בביהמ"ק שבו הי' הענין דמקום הארון אינו מן המדה⁵⁴, שהמקום זמן גופא אינם תופסים מקום, והיינו שבביהמ"ק היתה הידיעה וההכרה שכולא קמי' כלא חשיב. וזהו גם מה שאמרו רז"ל⁵⁵ גדולה דיעה שניתנה בין שתי אותיות, שנאמר⁵⁶ כי אל דעות הוי', גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות, שנאמר⁵⁷ מכוון לשבתך פעלת הוי' מקדש אד' כוננו ידיך. והענין בזה, דמ"ש אל דעות הוי' היינו שיש ב' דיעות, דיעה אחת היא שלמטה יש ולמעלה אין, והיש בטל לאין, אבל מ"מ הרי האין הוא מקור ליש, ונקרא אין לפי שאין מכירים את מהותו. ודיעה הב' היא שלמעלה יש ולמטה אין, והיינו, שיש הנברא והאין המהוה אותו הם כלא חשיב לגבי היש האמיתי. וזהו גם ענינו של המקדש (גדול מקדש

בכ"ז לקו"ת נשא כא, ג.

56) שמואל-א ב, ג.

54) יומא כא, א. וש"נ.

55) ברכות לג, א. סנהדרין צב, א. וראה

שניתן בין שתי אותיות, כמו דיעה שניתנה בין שתי אותיות), להמשיך בחי' דעת עליון בדעת תחתון, היינו, שגם בסדר ההשתלשלות יומשיך הגילוי דדעת עליון שכולא קמי' כלא חשיב, וכמו שהי' במקדש, שבמקום הארון גופא הי' ניכר שאינו מהמדה. וזהו גדולים מעשה צדיקים, שהצדיקים ע"י עבודתם ממשיכים בסדר השתלשלות את הגילוי שלמעלה מהשתלשלות.

ו) **והנה** ההמשכה שנעשית ע"י עבודת הצדיקים היא ע"י ספירת היסוד, שזהו"ע צדיק יסוד עולם (ובעבודה הו"ע נטירת הברית), כי היסוד⁵⁷, ע"י ההתקשרות שבו, הרי הוא מגיע גם באור הסובב. וזהו גם ענינו של יוסף, מלשון הוספה, דיוסף הוא בחי' יסוד, וספירת היסוד שענינה שמקבלת מהספירות שלמעלה ממנה וממשיכה בספירת המלכות, הרי היא מקבלת לא רק בחי' המדות והמוחין, אלא גם בחי' הסובב ולמעלה יותר, וכל זה נמשך ע"י ספירת היסוד לספירת המלכות. וכיון שספירת היסוד ממשיכה גם את האור שלמעלה מעולמות, לכן נקרא בחי' היסוד בשם יוסף, מלשון הוספה.

אמנם ענין בן פורת יוסף, ברא דיסגי יוסף, הוא ענין הוספה להוספה. והענין בזה, דהנה אף שהכתר הוא למעלה מהספירות, והיינו למעלה מהשתלשלות, הרי בכתר גופא יש ב' בחי', חיצוניות הכתר ופנימיות הכתר, בחי' אריך ובחי' עתיק. חיצוניות הכתר, בחי' אריך, שייך להשתלשלות, והיינו, דעם היותו למעלה מהשתלשלות, מ"מ שייך הוא להשתלשלות, והיינו שהוא המקור הכולל בתוכו בהעלם את כל ההשתלשלות, משא"כ בחי' עתיק הוא מלשון נעתק, שנעתק ונבדל מהשתלשלות. וזהו בן פורת יוסף, ברא דיסגי יוסף, שלא זו בלבד שמגיע בבחי' הכתר בכלל, אלא עוד זאת, שבכתר גופא הרי הוא מגיע בבחי' עתיק, והיינו, שענין ספירת היסוד מגיע בבחי' הפנימיות (פנימיות הכתר), ומשם ממשיך בספירת המלכות.

אמנם גם הענין דבן פורת יוסף אינו תכלית ענין ההוספה, ועל זה מוסיף הכתוב בן פורת עלי עין, שזוהי המשכה נעלית יותר. והענין בזה⁵⁸, דהנה, עלי עין פירושו שהוא למעלה מבחי' עין. דבחי' עין הו"ע גילוי ההעלם, שכל הענינים שישנם עכשיו בהעלם יהיו לעתיד

(57) ראה גם לקו"ת עקב טו, ג. ואלך.

(58) ראה אזה"ת ויחי שפז, א. ת, ב.

בגילוי, כמ"ש⁵⁹ ונגלה כבוד הוי' גו', והיינו, שאין זו המשכה חדשה, אלא גילוי הענינים שישנם עכשיו בהעלם, וכידוע⁶⁰ שע"י העבודה דעכשיו גורמים כל ההמשכות, אלא שהם כמו אבנים טובות ומרגליות המונחים בתיבה, ולעתיד יתגלו, וזהו בחי' עין. ומזה מובן שבחי' עין הוא בחי' האור ששייך לעולמות. אמנם עלי עין הוא למעלה מבחי' עין, והיינו בחי' האור שלמעלה מהעולמות לגמרי, והוא בחי' מצחא דע"י שלמעלה מבחי' העינים, דהיינו בחי' רעוא דרעוין המתגלה במצחא⁶¹, והוא מ"ש⁶² ואני תפתי גו', עת רצון שבמנחה דשבת שאז הוא זמן התגלות בחי' רצון זה. ובענין הספירות הוא פנימיות עתיק ממש כמו שהוא במקומו, כידוע שיש פנימיות עתיק כמו שהוא בבחי' פנימיות חו"ב, דפנימיות אבא פנימיות עתיק⁶³, וכמו"כ פנימיות בינה פנימיות עתיק⁶⁴, ויש פנימיות עתיק כמו שהוא במקומו, שהוא נעלה הרבה יותר באין ערוך מפנימיות עתיק כמו שהוא בפנימיות חו"ב, כמשנ"ת בארוכה במ"א⁶⁵. וזהו בן פורת עלי עין, שבחי' היסוד מגיע גם בבחי' פנימיות עתיק כמו שהוא במקומו. וזהו ג"כ מ"ש⁶⁶ א"ל עליון גומל חסדים טובים כו' ומביא גואל לבני בניהם, שמביא גואל קאי על היסוד, שעל ידו נמשך בחי' הכתר, א"ל עליון, לבני בניהם, בחי' נו"ה. והיינו, שספירת היסוד מגעת בבחי' פנימיות עתיק ממש.

וזהו מאן דנטיר ברית מקיים עלמא ואית לון חולקא בעלמא דאתי. מקיים עלמא הוא הקיום בספירת המלכות. ואית לון חולקא בעלמא דאתי הוא בחי' עוה"ב, ובעוה"ב גופא יש ב' בחי', בחי' הא' בעוה"ב הוא גילוי הענינים דעכשיו, והיינו שכל הענינים שעכשיו הם בהעלם יתגלו לעתיד, והוא בחי' פנימיות עתיק כמו שהוא בפנימיות חו"ב, ששייך לעולמות. ובחי' הב' דעוה"ב הוא הגילוי שלמעלה מבחי' עין, שזהו גילוי בחי' פנימיות עתיק ממש כמו שהוא במקומו. וע"י נטירת הברית אית לון חולקא בעלמא דאתי, גם בבחי' הב' דעוה"ב, פנימיות עתיק ממש, ומקיים עלמא, שגם בחי' פנימיות עתיק נמשך ע"י היסוד בספירת המלכות.

לזח"א רס, ב. רעו, ב. לקו"ת נצבים מט, ד.

(64) ראה המשך וככה תרל"ז פ"א

(סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תט ואילך). ועוד.

(65) המשך תרס"ו ד"ה ויצא וד"ה וישלח.

(66) בתפלת העמידה. וראה פע"ח שער

העמידה פ"ג.

(59) ישע"י מ, ה.

(60) ראה תניא רפל"ז.

(61) ראה זח"ג קכט, א. קלו, ב (אד"ר).

רפח, ב (אד"ז). לקו"ת פינחס עו, ד. ובכ"מ.

(62) תהלים סט, יד.

(63) ראה פע"ח שער הק"ש פט"ו. רמ"ז

ז) וזהו גם הענין דיומי דחנוכה תמניא אינון, דענין בחי' שמיני הוא למעלה מההיקף, ופירוש למעלה מההיקף היינו למעלה מהעולמות לגמרי, והוא בחי' פנימיות עתיק ממש כמו שהוא במקומו, ומשם נמשך לבחי' בינה, וכמשנת"ל (ס"ב) דשמיני הוא בחי' בינה, והיינו לפי שהגילוי שלמעלה מהעולמות אינו יכול להיות נמשך בבחי' המדות שהם שייכים לעולמות, כי אם בבחי' בינה שלמעלה מהעולמות⁶⁷, ואח"כ נמשך גם בהמדות עד ליסוד שהוא ממשיך במלכות. והיינו, שהמשכת היסוד הוא ע"י המדות דוקא, וכמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף, שיוסף מקבל מיעקב. וזהו ג"כ שענין א"ל עליון גו' לבני בניהם אומרים בברכת אבות דוקא, לפי שהמשכה ביסוד היא ע"י האבות, ובעיקר ע"י יעקב, בחיר האבות⁶⁸. וזהו ששמע"צ הוא המשך לסוכות, ומ"מ הוא רגל בפני עצמו, לפי שהמשכת היסוד הוא מבחי' ת"ת דוקא, אלא שע"י היסוד הוא מגיע למעלה יותר. וכמו שהוא בענין שמע"צ, כן הוא גם בענין ימי חנוכה, שבחנוכה מאיר מעין הגילוי דלעתיד, דזהו יומי דחנוכה תמניא אינון, שהוא מעין הגילוי דלעתיד, כנור של שמונה נימין, והוא בחי' פנימיות עתיק ממש כמו שהוא במקומו, וענין זה נמשך גם למטה בבחי' המלכות, ועי"ז גם בעוה"ז, היינו שגם בעוה"ז יתגלה גילוי העצמות ממש.

ח"ב הוא למטה יותר מפנימיות עתיק ממש (המור"ל).

68) ב"ר פע"ו, א. זח"א קיט, ב. קמז, ב. שער הפסוקים להאריז"ל תולדות כו, כה.

67) חסר הביאור בענין ההמשכה בבניה מבחי' פנימיות עתיק ממש — דלכאורה, פנימיות עתיק ממש אינו נמשך בבניה, וכן"ל שפנימיות עתיק כמו שהוא בפנימיות